

Nr 176.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
provisoriska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde;
given Stockholms slott den 4 april 1917.*

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att
dels för bestridande av de å Älvkarleby kraftverk belöpande kostnaderna för provisoriska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet;

dels ock, vid bifall härtill, besluta, att de i 1918 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med ett belopp av 20,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4
april 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÅRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde följande:

Sedan åtskilliga år tillbaka hava pågått förarbeten för att såvitt möjligt genomföra en reglering av Dalälvens hela vattensystem för vattenkraftändamål. I dessa förarbeten har jämväl vattenfallsstyrelsen deltagit.

Strävandena att söka åstadkomma en dylik reglering voro till en början helt naturligt inriktade på att söka ernå en jämnare vattenavbördning från flodsystemets största sjö, Siljan. De svårigheter, huvudsakligen av juridisk och ekonomisk art, vilka därvid stått hindrande i vägen, föranledde emellertid intressenterna i regleringsföretaget att jämsides med arbetet för regleringen av Siljan jämväl taga under behandling frågan om åstadkommande av en mindre variabel avrinning av vattnet från ett flertal av de mindre sjöar, som ingå i Dalälvens vattensystem, i synner-

het som dessa åtgärder ansetts kunna jämförelsevis lätt genomföras. Då särskild anledning förelåg att så snart som möjligt söka åstadkomma en sådan reglering av sjöarna Skattungen och Oresjön, som kunde vara till fördel för nedanför i vattendraget liggande vattenfall, sammanslöt sig ägarna av så gott som samtliga de större vattenfall, vilka kunna draga nytta av en reglering av nämnda två sjöar, den 20 maj 1915 till en ekonomisk förening, Skattungens regleringsförening u. p. a. Denna förening har till syfte att i samverkan med vederbörande odlingsintressenter genomföra regleringen av samma sjöar till gemensam båtnad för samtliga vederbörande.

Med bifall till en utav Kungl. Maj:t i ämnet gjord framställning har 1916 års riksdag till gäldande av de på Älvkarleby vattenfall jämte Stall- och Nygårdsforsarna belöpande kostnaderna för Skattungens och Oresjöns reglering för år 1917 beviljat ett anslag av 44,500 kronor; och har Kungl. Maj:t sedermera genom nådigt brev den 12 maj 1916 bemyndigat vattenfallsstyrelsen att för Älvkarleby vattenfall jämte Stall- och Nygårdsforsarna för kronans räkning ingå såsom medlem i förenämnda förening.

Emellertid torde det vara uppenbart, att en reglering av Skattungen och Oresjön endast i ringa mån kan åstadkomma den utjämning av vattenavrinningen, som man avsett att vinna genom en reglering av Dalälven. Vattenkraftsintressenterna hava ej heller övergivit strävandena att söka genom en fullständigare reglering av älven möjliggöra ett mera ekonomiskt utnyttjande av dess vattenkraft. I ändamål att förverkliga detta syfte har ett flertal ägare av vattenfall i Dalälven den 20 mars 1916 sammanslutit sig till en ekonomisk förening utan personlig ansvarighet, benämnd Dalälvens regleringsförening. Denna förening är avsedd att utgöra ett centralt organ för främjande av regleringsfrågorna och för handhavande av dithörande undersöknings- och utredningsarbeten.

På framställning av vattenfallsstyrelsen har Kungl. Maj:t sedermera i en den 25 april 1916 avlåten proposition, nr 223, föreslagit riksdagen att för gäldande av statens kostnader i anledning av vattenfallsstyrelsens inträde för Älvkarleby vattenfall i sistnämnda förening för år 1917 bevilja ett anslag å högst 67,000 kronor. Detta belopp beräknades motsvara statens andel i kostnaderna för föreningens allmänna förvaltningsutgifter och utgifter för förberedande åtgärder för befrämjande av regleringsföretagen samt för erhållande av vederbörligt tillstånd till desamma.

Sedan Kungl. Maj:ts framställning blivit av riksdagen bifallen, har Kungl. Maj:t den 30 juni 1916 bemyndigat vattenfallsstyrelsen att för kronans räkning ingå såsom medlem uti ifrågavarande förening.

Såsom av det vid sistnämnda proposition fogade statsrådsprotokollet framgår, var avsett, att, om Dalälvens regleringsförening definitivt komme till stånd, Skattungens regleringsförening skulle upphöra och arbetena för reglering av Skattungen och Oresjön omedelbart fullföljas av Österdalarnas sektion av Dalälvens regleringsförening. Så har ock skett, i det, sedan Dalälvens regleringsförening definitivt trätt i verksamhet, Skattungens regleringsförening beslutit sin upplösning och Dalälvens regleringsförening den 19 december 1916 beslutit övertaga den förra föreningens rättigheter och förpliktelser.

I nämnda statsrådsprotokoll framhölls, att staten genom att ansluta sig till Dalälvens regleringsförening icke förbundit sig att deltaga i kostnaderna för de regleringsföretag, som av föreningen beslutas. Uppkommande frågor om anvisande av medel för de delar av kostnaderna för de olika regleringsföretagen, som belöpa på statens vattenfallsverk, böra därför i vanlig ordning underställas Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Vattenfalls-
styrelsen.

Uti skrivelse den 24 mars 1917 har vattenfallsstyrelsen nu anfört följande:

»Den vanskliga situation, som under senaste tid rått och för en tid framåt kommer att råda å bränslemarknaden, har gjort till en bjudande plikt för vattenfallsstyrelsen att söka utnyttja alla möjligheter att i ökad omfattning alstra elektrisk energi för tillgodoseende av landets behov av kraft såväl för industriella som för ljus- och värmeändamål. I detta syfte har styrelsen med andra intressenter inom Dalälvens regleringsförening inlett underhandlingar om åstadkommande av provisoriska regleringsåtgärder för tillvaratagande på ändamålsenligaste sätt av vattentillgången i Dalälven. Det har nämligen visat sig, att vissa av sjöarna inom denna älvs vattenområde med relativt billiga byggnadsanordningar, som kunna åstadkommas utan större tidsutdräkt och utan att vålla större olägenheter för strandägare, kunna provisoriskt regleras. Då åtgärder för erhållande av tillstånd i laga ordning att företaga sådana byggnader i vattendrag, varom nu är ifråga, skulle vara alltför tidsödande, emedan en del av arbetet måste vara vidtaget redan före instundande vårflod, är det avsett att genom frivilliga uppgörelser med strandägarna ersätta nämnda laga tillstånd.

Kostnaderna för dessa utbyggnader skulle fördelas på ägarna till redan utbyggda fall i Dalälven. Det har beräknats, att av dessa utgifter högst omkring 20,000 kronor borde belöpa å kronan såsom ägare till Älvkarleby kraftverk.

Vattenfallsstyrelsen har för sin del funnit, att en utgift av denna storlek skulle, med hänsyn till den vinst i ökad kraftuttagning, som för Älvkarleby kraftverks del bleve en följd av de ifrågasatta regleringsarbetena, vara synnerligen väl motiverad.»

På grund av vad sålunda anförts har vattenfallsstyrelsen hemställt, att ett anslag av 20,000 kronor måtte så skyndsamt som möjligt ställas till styrelsens förfogande för bestridande av den på Älvkarleby kraftverk belöpande andel i kostnaderna för provisoriska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde.

Såsom vattenfallsstyrelsen framhållit, bjuder den nuvarande situationen att i största möjliga utsträckning utnyttja inom landet befintliga kraftkällor för tillgodoseende av landets behov av elektrisk kraft. Det torde därför vara synnerligen önskvärt, att de nu ifrågasatta provisoriska regleringsåtgärderna komma till utförande. Härigenom skulle ökad energi för en jämförelsevis ringa kostnad inom den närmaste framtiden kunna tillföras vattenkraftverken vid Dalälven. De ifrågasatta åtgärderna äro jämväl, enligt vad jag från vattenfallsstyrelsen inhämtat, ägnade att underlätta en framtida allmän reglering av vattenkraften inom nämnda älvs vattensystem. Beträffande Älvkarleby kraftverk må framhållas, att detta redan är utbyggt med så stor maskineffekt, att hinder icke möter att med befintligt maskineri till fullo tillgodogöra den nu avsedda ökningen i vattenmängden.

Departements-
chefen.

Av de för ifrågavarande arbeten beräknade kostnaderna skulle ett belopp av högst 20,000 kronor komma att belöpa å Älvkarleby kraftverk. Inom vattenfallsstyrelsen verkställda beräkningar hava givit vid handen, att den nu föreslagna regleringen för kraftverket skulle medföra en vinst i ökad kraftuttagning, som till fullo uppväger nämnda utgift. Med hänsyn såväl härtill som till företagets allmänna betydelse anser jag mig böra biträda styrelsens framställning. Då ifrågavarande utgift avser statens affärsverksamhet, torde det erforderliga beloppet böra anvisas bland utgifter för kapitalökning. Enligt vad vattenfallsstyrelsen meddelat, skola ifrågavarande arbeten påbörjas under innevarande vår för att så snart som möjligt fullbordas. Det av styrelsen begärda beloppet torde därför böra göras tillgängligt redan under år 1917.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för bestridande av de å Älvkarleby kraftverk belöpande kostnaderna för provisoriska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet;

dels ock, vid bifall härtill, besluta, att de i 1918 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med ett belopp av 20,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Ugglå.